

PROBLEMELE SECURITĂȚII ÎN CONDIȚIILE GLOBALIZĂRII

SECURITY PROBLEMS UNDER GLOBALIZATION CONDITIONS

Colonel (r) prof. univ. dr. ing. Eugen SITEANU*

Lumea se confruntă cu multe probleme serioase, cum ar fi sărăcia, intoleranța, conflictele armate din Orientul Mijlociu și Africa de Nord, acțiuni teroriste, de distrugere a sistemelor de guvernare a unor state, proliferarea armelor de distrugere în masă (ADM), și acțiuni destabilizatoare ale unor actori transnaționali și altele. State precum Egipt, Libia, Yemen, Tunisia și altele sunt în haos și lumea Arabă clocotește; unele voci întreabă: care este oare impactul globalizării asupra securității în general și asupra securității naționale în special?

Cuvinte cheie: terrorism; intoleranță; conflicte; globalizare; securitate; securitate națională.

The world faces more serious problems such as terrorism, poverty, intolerance, conflicts in the Middle East and North Africa, WMD proliferation, destruction of some states' governing systems, etc. Egypt, Libia, Yemen and Tunisia are in complete chaos and the Arab world boils; there were voices who asking the question: which is the globalization impact over security as a whole and national security as peculiar?

Keywords: terrorism; intolerance; conflicts; globalization; security; national security.

Cunoașterea impactului globalizării (proceselor globalizării) asupra securității în general și în special asupra securității României și românilor poate asigura fundamentarea științifică a strategiilor de dezvoltare ale României și, evident, a strategiei de securitate a României.

De aceea se impune o abordare holistică și integratoare a securității (politică, militară, economică, energetică, financiară, socială, culturală, religioasă, psihologică, educațională, alimentară, informațională, umană, a individului, a sănătății și muncii, securității naționale, regionale, globale etc) sub impactul proceselor globalizării, a

---

* Profesor univ. dr. ing., Academia Comercială, Satu Mare și Universitatea Națională de Apărare „Carol I”; membru asociat al AOȘR; e-mail: esiteanu@yahoo.com

diversificării actorilor globali de securitate, a schimbării rapide a mediului internațional de securitate și a conceptelor/paradigmelor de securitate, a elaborării și implementării noilor politici și strategii de securitate, precum și apariției unor organisme internaționale inedite. Acestea reprezintă problemele principale pe care le vom clarifica în rândurile următoare, în scopul analizei și prefigurării tendințelor de evoluție a mediului de securitate, desprinderii principalelor caracteristici ale globalizării și ale impactului pe care acestea îl vor avea asupra securității umane, naționale și internaționale.

Pornim de la următoarele ipoteze: globalizarea se manifestă ca o stare specifică a relațiilor internaționale care a permis crearea aquis-ului occidental de securitate; actualul mediu de securitate este marcat de acțiuni teroriste, de distrugerea sistemelor de guvernare a unor state, proliferarea armelor de distrugere în masă (ADM) și acțiuni destabilizatoare ale unor actori transnaționali; utilizarea noului instrument politico-militar al securității umane de către NATO și UE acum în special în nordul Africii¹.

Stadiul actual de evoluție a relațiilor internaționale este definit prin conceptul de globalizare, ceea ce este aproape unanim acceptat în lumea academică. La această concluzie au ajuns nu numai teoreticienii, ci și reprezentanții politicii externe ai UE și ai statelor, care încă nu a fost contrazisă de realitatea lumii de azi.

Dezvoltarea economică și creșterea influenței politice ale țărilor grupului BRICS (Brazilia, Rusia, India, China și Africa de Sud) și rolul tot mai important jucat de acestea în ecuația securității internaționale alături de țările grupului G 20 indică indubitabil că globalizarea economică este urmată de cea politică, întreaga planetă devenind un „sat internațional”, fapt confirmat și de mass-media care ne înfățișează „lumea ca loc comun”².

Recenta criză economico-financiară globală i-a ajutat pe reprezentanții statelor să înțeleagă globalizarea și posibilitatea de gestionare eficientă a acesteia din perspectivă economică. Efectele negative ale globalizării impun tot mai stăruitor statelor cooperarea mai eficace și mai eficientă și reglementarea piețelor financiare, inclusiv pe plan global, precum și necesitatea guvernabilității globale a lumii secolului XXI³.

Catastrofele naturale și crizele geopolitice precum cele din Orientul Mijlociu, afectează grav atât economia globală cât și relațiile dintre state, în special comerțul lor. Toți actorii de securitate sunt interdependenți, ceea ce poate fi, conform opiniei noastre, în egală măsură un avantaj și o vulnerabilitate.

„Aquisul occidental de securitate” este luat în considerare de noile strategii de securitate, atât ale țărilor, cât și ale unor organizații internaționale precum ONU și NATO. Actualul concept al securității multidimensionale stă la baza abordării riscurilor și amenințărilor de securitate, iar o dovadă cât se poate de credibilă în acest sens o reprezintă

¹ Andreea-Cristina MIHAI, *Războiul împotriva „noii violențe arhaice”. Rolul HUMINT în armata viitorului*, Școala Națională de Studii Politice și Administrative, București, 2011, p.87.

² Ibidem.

³ Ibidem.

conceptul strategic al NATO, adoptat la Lisabona, în noiembrie 2010; mai există și alte dovezi precum sunt strategiile de securitate adoptate de unele țări dezvoltate⁴.

Este nevoie de oameni politici de înaltă calitate, incoruptibili și altruști pentru ca România să-și asigure securitatea și să poată participa cu succes la gestionarea globalizării alături de celelalte state membre ale NATO și UE.

Stadiul actual al cercetărilor asupra conceptelor securității, globalizării, gestionării globalizării și relansării modernizării României, precum și asupra posibilităților instituțiilor din domeniul securității sunt modeste, ceea ce impune întreprinderea unor cercetări mai amănunțite în domeniu.

Utilizând unele metode de cercetare științifică s-ar putea rezolva, într-o manieră satisfăcătoare, principalele probleme abordate de această lucrare, atât din punct de vedere teoretic, cât și practic-aplicativ.

Am pornit investigațiile noastre de la climatul de securitate al cetățeanului/individului (de la securitatea fizică și psihologică a acestuia) după dispariția comunismului din Europa, de la transformările suferite de mediul internațional după căderea dictatorilor din statele nord africane, ceea ce a condus la accelerarea globalizării și a afirmării ei drept caracteristică esențială a sistemului internațional. Astăzi, statele-națiuni și-au pierdut statutul specific școlii realiste, de singuri actori ai sistemului internațional și au început să-și împartă anumite drepturi suverane cu organizații internaționale și chiar cu „actori nonstatali internaționali”.

Printre factorii vinovați pentru destrămarea „Noii Ordini Mondiale” sunt demni de reținut și următorii: promovarea terorismului internațional/global, producerea de energie fără o analiză a consecințelor, apariția tehnologiei moderne, proliferarea armelor de distrugere în masă (ADM), schimbările climaterice globale, radicalismele religioase, în special fundamentalismul islamic, și crima organizată internațională. „Noua Ordine Mondială” nu este o poveste speculativă, profetică, ci o realitate a lumii în care trăim pentru că avem deja câteva semnale în acest sens: Timothy Geithner, președintele Băncii Federale din New York, cerea adoptarea unui organism unic de control al băncilor de pe întreaga planetă; Jeffrey Garten, membru al Consiliului pentru Relații Externe – Council of Foreign Relations (CFR), a propus crearea Autorității Monetare Globale, ceea ce înseamnă o dictatură financiară globală, iar Nicolas Sarkozy, președintele Franței, propunea crearea unui „guvern financiar mondial”⁵, la Forumul Economic de la Davos, Ray Kurywell susținea că: „până în 2020 va exista un guvern mondial unic”⁶.

Studierea relației dintre globalizare și conflictul asimetric, în special dintre globalizare și terorism, ne conduce la concluzia că problemele adiacente globalizării, mai

---

⁴ Ibidem.

⁵ Eugen BĂDĂLAN, Eugen SITEANU, *Impactul globalizării asupra securității statelor naționale*, Revista de științe militare nr.2 (23) Anul XI, 2011, p. 5.

⁶ Ibidem, p. 7.

ales accesul tot mai ușor la tehnologia de vârf, au permis transformarea terorismului regional într-un terorism global.

Analiza evoluției istorice și specificului globalizării ne ajută să înțelegem că fenomenul globalizării nu este nou, ci are o vechime de câteva mii de ani, în care s-au derulat patru mari etape ale evoluției globalizării (epoca premodernă, modernă timpurie, modernă și contemporană). Cunoscând aceste etape și rezultatele cercetărilor de conceptualizare a termenilor fundamentali pentru acest demers, respectiv globalizare, global, globalism, precum și a principalelor caracteristici ale procesului de globalizare (interdependența, interacțiunea, simultaneitatea, incertitudinea, instabilitatea și dinamica alertă a evenimentelor) se poate face un studiu despre impactul globalizării (proceselor globalizării) asupra securității statelor naționale⁷. De asemenea, se pot analiza diversele dimensiuni ale securității în cadrul principalelor domenii ale societății: politic, militar, economic, social, cultural, psihologic, informațional etc., însă cu condiția de a se ține mereu seama de latura sa umană (psihologică, sociologică și religioasă). Presiunea psihologică generată de efectele globalizării, de starea de insecuritate a indivizilor din toate regiunile globului și din toate domeniile securității au implicații devastatoare asupra lor. În acest sens cele mai semnificative amenințări sunt cele fizice și psihologice deoarece cele fizice se materializează prin puterea unui stat/actor de a-și distruge adversarii prin forța armată, iar cea psihologică prin influențarea stării psihice a indivizilor, a modului de gândire a lor, și de percepere a realităților vieții sociale și a puterii de concentrare pentru asigurarea securității familiilor. Globalizarea generează un mediu ostil care diminuează puternic dimensiunea psihologică a securității.

Găsirea unor răspunsuri acceptabile la întrebări de genul „care ar fi efectele globalizării asupra statelor?” sau altele: care este influența globalizării asupra legăturii dintre teritoriul statului și puterea politică, asupra politicii de securitate a statului, asupra puterii de decizie suverană a statelor în diverse domenii? implică analiza multiplelor aspecte ale relațiilor internaționale actuale. Analizele referitoare la caracteristicile revalorizării relațiilor suveranității naționale; estomparea diferenței dintre politica internă și cea externă a statului național; acceptarea faptului evident că statul nu mai este singurul actor internațional; diversificarea tipurilor de state și apariția statelor eșuate; problematica identității și a relației securitate-identitate; abordarea rațională a noțiunii de risc, a sintagmei de societate a riscului și a guvernării prin risc și remodelarea conceptului de interes național ne conduc la descoperirea unor adevăruri utile demersului nostru.

Partizanii globalizării se pronunță pentru guvernarea globală care să se bazeze pe un set comun de interese denumite „interesele publice globale”, cele mai importante dintre acestea fiind: securitatea și stabilitatea internațională, ordinea legală internațională, sistemul economic deschis și „echitabil” și starea ecologică a planetei⁸. Ei afirmă că „una dintre

⁷ Ibidem, p. 8.

⁸ Ibidem, p. 8.

precondițiile realizării guvernării globale” ar fi „creșterea capacității globale” prin realizarea guvernării globale bazate pe instituțiile dedicate acestui scop, cum ar fi, de exemplu Uniunea Europeană, care a adoptat Carta Albă a Bunei Guvernări în acest scop.

Cunoscând transformările doctrinare precum „multinaționalitatea” și „multidimensionalitatea” riscurilor și amenințărilor de securitate se pot studia efectele acestora asupra politicii de securitate și implicațiile în asigurarea securității naționale. Abordarea tradițională a școlii realiste, în care conceptele de putere și pace stau la baza problematicii securității naționale, permite focalizarea atenției asupra interpretării multidimensionale a securității, specifică Școlii de la Copenhaga.

Pentru susținerea demersului nostru este necesară definirea conceptelor folosite în cuprinsul lucrării. Conceptualizarea termenilor folosiți aici este cu atât mai necesară cu cât mediul politic și guvernamental din România este mai departe de momentul ajungerii la un consens cu privire la semnificația acestora.

Reprezentanții autorităților publice din țara noastră nu au știut să identifice și să valorifice principalele oportunități oferite de globalizare, ne având nici capacitatea de a reduce la minim riscurile și amenințările specifice fenomenului globalizării⁹.

Vom începe cu câteva definiții ale securității pentru a clarifica semnificația conceptului. Securitatea este un concept complex și controversat. Definițiile securității se referă la protejarea de amenințări și pericole (în cazul securității obiective), la senzația de siguranță (în cazul securității subiective) și la absența oricărei îndoieli în privința securității noastre (încrederea în cunoștințele proprii). Aici este momentul să observăm că sentimentul subiectiv de securitate și/sau încredere nu are legătură cu starea reală de securitate, ceea ce înseamnă că definiția anterioară nu este tocmai corectă. Am putea să dăm o definiție simplă a securității- o stare de siguranță, lipsită de pericole și amenințări - și a securității naționale: capacitatea unui stat (și a națiunii) de a-și menține suveranitatea, independența, integritatea teritorială și funcțională, precum și identitatea.

S-ar putea spune că securitatea reprezintă o caracteristică de calitate a unei națiuni (unui stat) care își poate asigura toate resursele și condițiile necesare, astfel încât să nu fie obligată să-și sacrifice interesele sale legitime (independența, integritatea teritorială și funcțională, precum și identitatea) din cauza amenințărilor externe și este în stare, dacă este atacată sau amenințată, să le apere prin război. Securitatea ar putea fi definită și ca abilitate a unui stat (unei națiuni) de a-și proteja valorile naționale de amenințările și pericolele externe și interne, în egală măsură.

Conceptul poate fi dezvoltat și aprofundat astfel încât securitatea națională să fie definită ca abilitatea politicii de stat care are drept obiect crearea de condiții naționale și internaționale favorabile păstrării, protejării și apărării valorilor naționale vitale împotriva adversarilor existenți și potențiali (externi și interni).

---

⁹ Ibidem, p. 9.

Fiecare națiune are, sau ar trebui să aibă, două obiective fundamentale: prosperitatea și securitatea, înțelegându-se că nu poate exista prosperitate fără securitate și nici securitate fără un nivel corespunzător de prosperitate. În acest sens, securitatea poate fi definită ca o condiție esențială a prosperității, ca o componentă fundamentală a procesului de dezvoltare durabilă¹⁰. Securitatea națională mai poate fi definită drept capacitatea de a controla acele condiții interne și externe pe care opinia publică a unei națiuni (comunități) le consideră necesare pentru a-și asigura independența și prosperitatea¹¹.

Din conceptul de securitate s-au dezvoltat mai multe concepte: dintre care reținem următoarele: comunitate de securitate, dilema securității, complex de securitate, securitate comună, securitate democratică, securitate prin cooperare și securitate colectivă. „Comunitatea de securitate”, denumită în limba engleză „no war community” semnifică faptul că membrii săi acceptă ca rezolvarea eventualelor diferende sau dispute să fie reglementată prin mijloace pașnice, prin negocieri și compromisuri și în niciun caz prin folosirea forței militare.

„Dilema securității” este o sintagmă a realismului politic și scoate în evidență anarhia sistemului internațional în care actorii (statele) consideră că securitatea este o consecință a puterii și implementează politici de sporire a capacităților militare, ceea ce determină celelalte state să elaboreze și să aplice politici prin care să reducă decalajul de putere sau chiar să obțină la rândul lor un avantaj. Astfel se anulează avantajul inițial al primului stat și se trece la o competiție (spirală) a înarmărilor care creează insecuritate¹².

În anul 1991 Barry Buzan a propus sintagma „complexul de securitate” referitoare la un grup de state ale căror probleme de securitate sunt atât de interconectate, încât ele nu pot fi abordate decât dintr-o perspectivă regională.

Conceptul de „securitate comună” („Common Security”) este propus la nivel ONU de Comisia Palme, în 1982, pentru a scoate în evidență iraționalitatea politicilor de securitate bazate pe conceptul de „distrugere reciprocă asigurată”, în scopul structurării vieții internaționale pe principiul „securității comune”. Această abordare a avut un efect benefic pentru că a dat o șansă reducerii riscului unui război nuclear și a favorizat dezarmarea punând accentul pe cooperare.

Fiecare doctrină ideologică de purtare a războiului reprezintă o amenințare gravă la adresa umanității, la fel ca și doctrina descurajării care nu oferă o protecție cu adevărat viabilă împotriva declanșării războiului nuclear. De aceea este necesară înlocuirea doctrinei descurajării reciproce cu alternativa securității comune.

„Securitatea democratică” a fost elaborată în ideea că democrațiile nu recurg la soluționarea problemelor litigioase prin războaie, iar divergențele între ele se rezolvă prin negocieri și compromisuri, prin utilizarea instrumentelor de drept. De aceea, pe lângă

¹⁰ Ibidem, p. 10.

¹¹ Ibidem, p. 11.

¹² Ibidem, p. 12.

noțiunea de „warfare” (războiul ca instrument de politică externă) a început să fie folosit un termen echivalent, cunoscut sub denumirea de „lawfare” (utilizarea dreptului ca instrument de politică externă). Într-o astfel de manieră procedează unele organizații precum NATO sau UE, în care asocierea se bazează pe credința în valorile comune.

„Securitatea prin cooperare”¹³ (cooperative security) reprezintă un concept propus în ideea generoasă a păcii perpetue, definită de Immanuel Kant¹⁴. Deși nu are o definiție unanim acceptată¹⁵, conceptul a fost gândit ca o cale de a ieși dintr-un joc de sumă zero specifică Războiului Rece în scopul de a convinge și atrage țările în acțiuni de cooperare bilaterală, regională sau chiar globală, fiecare țară putând să câștige mai mult, inclusiv în domeniul securității naționale. Imediat după terminarea Războiului Rece, conceptul a oferit foștilor inamici din NATO și Tratatul de la Varșovia posibilitatea de negociere și cooperare, precum și de adoptare și implementare de către NATO, în 1994, a programului „Parteneriat pentru Pace” (PfP), care în numai zece ani a condus la aderarea și integrarea în Alianța Atlanticului de Nord a zece state foste adversare.

Securitatea națională este de mare diversitate, iar riscurile și amenințările de securitate sunt diferite de la țară la țară, fapt ce determină și soluții diferite de contracarare a lor și de elaborare a strategiilor de securitate.

Conceptul de „acquis” a fost adoptat inițial în cadrul „acquis-ului comunitar european”, ca o chestiune de ordin juridic specific UE, ajungând astăzi la un grad mare de generalitate cu înțelesul de set comun de standarde și proceduri. Astfel s-a ajuns la „acquis-ul occidental în securitate națională” care înseamnă setul comun de standarde și proceduri de securitate națională și internațională acceptate de toți membrii NATO și UE. Acquis-ul occidental de securitate a fost dezvoltat imediat după cel de-al Doilea Război Mondial, prin crearea NATO. Pornind de la principiile politico-militare de bază privind standardele dezvoltate de NATO s-a ajuns ca pe lângă interoperabilitatea militară să fie acceptată astăzi și cea politică. Acquis-ul occidental în securitate națională conține câteva elemente dintre care reținem: interesele naționale, conceptul multidimensional de securitate, individul ca beneficiar al securității, calitatea vieții drept criteriu principal de evaluare a performanței guvernării, conducere civilă și control democratic, precum și gestionarea integrată a securității.

Primul element se referă la interesele naționale, adică la securitate, prosperitate și identitate. Inițial, „securitatea” a reprezentat cea mai importantă preocupare a statului (imperiu, regat sau stat-națiune). Ca urmare a afirmării capitalismului drept cel mai eficient mod de producție a determinat adoptarea „prosperității” ca un al doilea membru al triadei

¹³ Ashton B. Carter, William J. Perry, John D. Steinbrunner, *A New Concept of Cooperative Security*, The Brookings Institution Press, 1993.

¹⁴ Immanuel Kant, *Perpetual Peace* (1795). Ediția engleză M. Campbell Smith, George Allen and Unwin, London, 1917.

¹⁵ Richard Cohen and Michael Mihalka, *Cooperative Security: New Horizons for International Order*, The Marshall Center Papers nr. 3, 2001, p. 3.

securității. Ulterior, globalizarea avea să introducă în această triadă și problemele legate de „identitate” care s-au transformat în preocupare națională.

Prosperitatea a devenit un obiectiv major al statului (de interes național) după consacrarea capitalismului ca cel mai eficient mod de producție când devine posibil ca prosperitatea obținută să fie cât mai echitabil distribuită. URSS s-a destrămat ca urmare a proastei guvernări ceea ce demonstrează că buna guvernare poate asigura protecția împotriva pericolelor externe și un grad de prosperitate suficient de ridicat pentru protejarea cetățenilor împotriva unor potențiale pericole din interior (sărăcia, criminalitatea organizată etc). Iată de ce prosperitatea este un interes strategic pentru NATO și pentru UE.

Pentru securitatea economico-financiară a României în etapele de integrare și globalizare statul nu trebuie sub nici o formă să cedeze controlul asupra sectorului bancar în favoarea „forțelor” pieței și trebuie să exercite o bună guvernanta corporativă a companiilor de stat.

Schimbările profunde petrecute în mediul de securitate, la cumpăna dintre milenii, au pus în pericol securitatea națională printr-o serie de acțiuni grave ale criminalității economico-financiare transfrontaliere. De aceea, o latură deosebit de importantă a securității este cea juridică, adică a reglementărilor juridice, aflată în responsabilitatea autorităților publice centrale.

Activitățile de combatere a criminalității în domeniul economico-financiar trebuie diagnosticate, analizate și prognozate științific și gestionate în cadrul procesului globalizării în curs de desfășurare, focalizându-se atât pe experiența românească cât și pe cea a comunității europene.

Elementele cheie ale procesului managementului gestionării criminalității economico-financiare trebuie analizate și problematizate în strânsă corelație cu reglementările juridice naționale, europene și internaționale precum și cu cooperarea statelor în vederea combaterii criminalității în acest domeniu.

Activitățile grupărilor de criminalitate organizată se caracterizează prin existența unor lideri și a unei ierarhii interne bine determinate, conexiunile acestora cu liderii unor organizații oculte, specializarea membrilor pe activități ilegale din diverse domenii și utilizarea unor mecanisme proprii de neutralizare eficientă a controlului financiar. Având în vedere aceste considerente, influența criminalității economico-financiare transfrontaliere în țările membre ale Uniunii Europene a cunoscut un trend ascendent în ultimii ani, cu efecte dintre cele mai grave deși instituțiile statelor au desfășurat acțiuni multiple de prevenire și combatere a infracționalității economico-financiare¹⁶.

În acest context se impune din partea tuturor instituțiilor statelor, eficientizarea acțiunilor de prevenire și combatere a acestor infracțiuni, intensificarea cooperării polițienești interne și internaționale, readaptarea noilor strategii și proceduri acționale în

¹⁶ Gheorghe SANDU, *Securitatea economico-financiară a României în etapele de integrare, mondializare și globalizare*, Academia de Poliție „Alexandru Ioan Cuza”, București, 2011. p. 88.

funcție de dinamica infracționalității, pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale, economiei subterane, corupției endemice, criminalității informatice, a infracțiunilor economico-financiare săvârșite de membrii unor grupări ale crimei organizate transfrontaliere.

În acest context se impune analiza: reglementărilor juridice europene și internaționale referitoare la securitatea economico – financiară; sistemelor și politicilor economico-financiare naționale, europene și internaționale, dar și a impactului globalizării asupra acestora; structurii sistemului bancar internațional; globalizării economiei mondiale; securității economico-financiare a României; politicilor și strategiilor de finanțare a activităților economice la nivel național și european; componentelor și funcționalității mecanismului financiar în România; impactului băncilor europene asupra instituțiilor financiare și a economiei din România; riscurilor activităților financiare în plan național.¹⁷

De asemenea o importanță deosebită trebuie acordată analizei scenariilor economice și tendințelor evoluției acestora; efectelor crizei economico-financiare; evoluțiilor pieței de capital, inflației și șomajului – efecte ale globalizării; dezvoltării durabile și tipologiei acesteia sub influența politicilor economico-financiare; pieței valutare și riscului valutar, fluctuațiilor și efectelor pieței valutare asupra economiei interne. În plus, trebuie studiat impactul criminalității economico-financiare transfrontaliere asupra securității naționale și corelația dintre criminalitatea organizată și fraudele economico-financiare și analizate: reglementările juridice ale conceptului de criminalitate organizată la nivel național și internațional; elementele de cauzalitate și caracteristicile fenomenului de criminalitate organizată transfrontalieră; protecția proprietății intelectuale; criminalitatea financiar-bancară și efectele acesteia în plan național; fraudarea unor instituții financiar-bancare; fizionomia grupărilor criminalității organizate din domeniul economico-financiar.

Analiza structurilor economico-financiare de securitate internă, regionale și internaționale și dinamicii acestora permite tratarea delimitărilor conceptuale referitoare la structurile regionale de securitate economico-financiară (securitatea economico-financiară a României în contextual aderării la NATO, la Uniunea Europeană și raporturile României cu organisme financiare regionale/internaționale); structurilor de securitate economico-financiare din România (activitatea financiar-bancară în România; tranzacții interzise băncilor; reglementări juridice referitoare la activitatea de supraveghere și de administrare a băncilor; dinamica pieței de capital din România); paradisurilor fiscale și efectelor acțiunilor economico-financiare ale acestora în plan intern și internațional; economiei subterane și efectelor acesteia asupra economiei și finanțelor; infracțiunilor economico-financiare și infracțiunilor economico-financiare înregistrate prin manipularea pieței de capital.

Pe baza acestor analize și studii se pot elabora strategiile securității economico-financiare și manageriale și de integrare deplină a României în structurile economice și de securitate europeană. Pornind de la modelele strategice de securitate economico-financiară

---

¹⁷ Ibidem.

la nivel european se pot dezvolta strategiile de securitate economico-financiară în România și implementa managementul instituțiilor statului în domeniul securității economico-financiare. Rezultă că o latură deosebit de importantă a securității este cea juridică, adică a reglementărilor juridice, aflată în responsabilitatea autorităților publice centrale.

Într-o lume globalizată, protejarea identității este esențială. În acest context brandul de țară poate deveni o resursă de putere și de aceea pentru România una dintre preocupări a constituit-o cea a brandului de țară astfel încât să se poată afirma în lume alături de mărcile occidentale. Provocările la adresa identității naționale românești au generat o dezbatere națională cu privire la sensurile, semnificația și mai ales transformările identității românești. Ce anume îi unește pe români și îi face diferiți de alte popoare? Întrebări asemănătoare frământă și intelectualitatea europeană și americană. Din ce în ce mai mult în definirea comunităților intervin factori precum etnicitatea sau religia. Problematika identității este esențială din punct de vedere al religiei și a rolului acesteia tot mai important în relațiile internaționale. În mod deosebit în relația creștinism-islamism există pericolul radicalizării atitudinii. Raporturile culturale ale Occidentului cu lumea musulmană sunt în impas datorită exprimării anumitor puncte de vedere prin intermediul unor caricaturi, considerat o insultă în multe țări arabe. În Danemarca, în toamna anului 2006 a apărut o lucrare ce avertiza asupra pericolului cuceririi Europei de către Islam. Reacția lumii islamice a îmbrăcat forme violente, începând cu mișcări de stradă și atacuri ale ambasadelor occidentale, ucideri de creștini și incitări la boicoturi economice sau chiar la Jihad.

La începutul secolului XX, dimensiunea principală a puterii era considerată cea militară, cu componenta sa nucleară. Apoi, a urmat dezvoltarea economică puternică a Occidentului, ceea ce a condus la modificarea dimensiunilor puterii și creșterea importanței puterii economice și celei culturale. Astfel, conceptul de securitate a evoluat de la unul preponderant militar, la unul multidimensional.

Totodată, apariția „problemelor globale”, din care fac parte probleme precum sărăcia și subdezvoltarea, controlul resurselor naturale de importanță strategică (petrolul, apa tec.), poluarea de dimensiuni continentale sau chiar globale și altele, determină statele occidentale să recunoască adevărul că nici măcar statele puternice nu mai pot gestiona singure anumite probleme internaționale.

Noul concept de securitate, multidimensional, pe lângă dimensiunea militară, pentru securitatea unei țări, conține și dimensiunile politică, economică, societală și ecologică considerate la fel de importante. Apariția unor probleme precum crima organizată transfrontalieră, terorismul sau macro-poluarea au confirmat justetea abordării multidimensionale și au determinat evoluția spre demilitarizare a politicii de securitate națională. Demilitarizarea îmbracă astăzi mai multe forme: controlul civil și democratic, prezența civililor în organizațiile militarizate ale ministerelor de forțe (apărare, interne, servicii) și prezența la nivelul societății civile a unui corp de experți civili care se exprimă critic în probleme de securitate, națională și internațională, prin intermediul mass-media sau al organizațiilor neguvernamentale.

Beneficiarul principal al securității trebuie să devină individul și nu statul ca în statele dictatoriale unde securitate națională înseamnă securitatea regimului. Dar, consecințele negative ale globalizării au amenințat în mod direct cetățeanul și mai puțin statul. Atacurile teroriste din SUA în 11 septembrie 2001 sau revolta tinerilor arabi și africani în suburbiile Parisului în toamna lui 2005 nu au amenințat existența statului american și nici a celui francez, dar au reprezentat o mare amenințare pentru mii de cetățeni americani sau francezi.

Calitatea vieții reprezintă un indicator, care confirmă eficiența și performanța efortului de protejare a securității naționale. Dacă în Occident, logica funcționării aparatului de securitate pornește de la ideea interesului comun și slujba în folosul cetățeanului, în regimurile dictatoriale, logica presupune fidelitatea față de grup sau clan, chiar cu prețul sacrificării vieții propriilor concetățeni. În UE există un curent de opinie și multe propuneri ca pe lângă Strategia de Securitate să se adopte și un concept de securitate, iar acest concept să fie denumit „human security”.

Statele occidentale au trebuit să facă de mai multe ori față amenințărilor venite dinspre țări conduse de regimuri autoritare și militariste (de exemplu: Germania nazistă și Japonia militaristă). În timpul Războiului Rece influența prea mare a militarilor asupra politicii de apărare națională sau de securitate a afectat uneori grav atât stabilitatea internațională, cât și dezvoltarea democratică a statelor, chiar și a celor cu tradiție. Descoperirea atrocităților comise de polițiile politice din fostele state comuniste au arătat că dezvoltarea democratică este de neconceput fără un control democratic asupra aparatului de securitate. De altfel, acesta a fost și unul din criteriile integrării în NATO, conform studiului referitor la lărgirea NATO. Recent, Uniune Europeană a introdus reforma sectorului de securitate printre cerințele adresate țărilor care și-au propus să adere la UE, schimbările determinate în Turcia fiind printre cele mai semnificative.

Conceptul de securitate are două valențe, una națională care constă în gestionarea națională a securității, atât cu participarea ministerelor militarizate, cât și cu participarea ministerelor sau agențiilor civile și alta internațională, dată de gestionarea internațională a securității, care se produce fie prin intermediul organizațiilor internaționale (ONU, NATO și UE și altele), fie prin intermediul unor cooperări ad-hoc, de genul coalițiilor de forțe. Având în vedere faptul că globalizarea determină internaționalizarea multor riscuri, unele dintre ele fiind deja globale (de exemplu, terorismul) singura cale de a gestiona eficient securitatea este prin cooperare internațională. Nici măcar marii actori internaționali nu-și mai pot permite să gestioneze unilateral riscurile importante. Pentru intervenția în Irak, SUA au construit o coaliție de peste 30 de țări. Organizații precum NATO sau UE, pentru gestionarea integrată a unora dintre marile riscuri ale securității globale au realizat cea mai eficientă formulă atât din punct de vedere financiar, cât mai ales profesional.

Managementul riscurilor, amenințărilor și al crizelor reprezintă un domeniu foarte important al securității naționale. Maniera în care este abordată relația complexă risc-amenințare-criză conferă în final calitatea politicii de securitate națională. Evaluarea exactă

a riscurilor și a modului cum acestea vor evolua în amenințări reprezintă o bună parte din succesul unei strategii de securitate. Cealaltă parte de succes, în cazul în care un risc evoluează într-o amenințare, este dată de capacitatea de a gestiona criza, ceea ce presupune existența instrumentelor adecvate precum și a procedurilor corespunzătoare.

Statele dezvoltate și-au creat mecanisme sofisticate de evaluare a riscurilor și amenințărilor (*threat assesment*), atât în domeniul militar, cât și în cel civil, și-au construit instituții naționale sau internaționale pentru gestionarea crizelor și au creat instrumentele necesare. Din punct de vedere al securității naționale, riscul reprezintă probabilitatea ca să se producă o pagubă semnificativă la adresa intereselor și valorilor naționale. Unul din scopurile strategiei naționale de securitate este managementul riscurilor care să conducă la prevenirea sau reducerea lor. Pagubele care pot fi produse sunt diverse (fie de un adversar sau potențial adversar, fie ca rezultat al unei catastrofe naturale). De aceea, o altă definiție a riscului, ar fi diferența între amenințare și capacitățile disponibile pentru contracararea amenințării. Capabilitățile reprezintă resursele umane, financiar-materiale și de voință și transformarea lor în instrumente de contracarare a amenințării respective. După cum se știe, URSS a pierdut confruntarea cu SUA în urma falimentului economic și înfrângerii politice, în 1991 când propria populație, sub conducerea liderilor republicilor sovietice, a hotărât destrămarea URSS.

În 1986, un sociolog german, Ulrich Beck a anticipat că societatea occidentală se îndreaptă spre ceea ce el denumea „societatea riscului”, iar securitatea societății a evoluat dinspre gestionarea amenințărilor spre gestionarea riscurilor și a vulnerabilităților. Sfârșitul Războiului Rece a confirmat justetea viziunii sale, prin disoluția URSS dispărând amenințarea principală la adresa Occidentului. În plus, globalizarea sistemului internațional și consecințele acestei evoluții au transformat preocupările de securitate a statelor occidentale din domeniul militar într-unul mixt. Armata a fost transformată pentru a face față noilor cerințe. Totodată, noile riscuri precum terorismul, crima organizată transfrontalieră, proliferarea ADM, încălzirea globală, epidemiile, pandemiile și sărăcia depășeau vechile metode de gestionare a securității naționale. Chiar conceptul de securitate, pus sub lupa realității, a trebuit să fie revizuit și avea să se transforme în ceea ce am putea numi „acquis-ul occidental în materie de securitate națională”. Crizele internaționale viitoare vor fi produse de entități nontatale, greu de identificat și definit, fără trăsături caracteristice clare, având un comportament de multe ori irațional, greu predictibil. Acțiunea lor va fi transfrontalieră, încercând să creeze atât rețele globale de teroare cât și megafilii de crimă organizată și terorism. Au avut loc întâlniri ale reprezentanților principalele carteluri ale crimei organizate, de pe cele cinci continente. Pentru atingerea obiectivelor, acestea pot utiliza diferite instrumente de la cele militare clasice, până la instrumente politice, economice și culturale din cele mai diverse. Numărul site-urilor islamiste care speră să recruteze în acest mod cât mai mulți adepți în scopul derulării campaniilor viitoare, este de peste 5.000.

Maniera clasică de răspuns a statelor la crizele internaționale este neadaptată actualului context internațional deoarece rețelele teroriste și crimei organizate sunt din ce în ce mai internaționalizate și globalizate. Granițele și suveranitatea națională nu reprezintă un obstacol pentru ele deoarece acestea trec de la național la global cu ușurință și libertatea lor de mișcare, între state este maximă. Statele democratice continuă să investească în echipamentele războiului clasic, convențional deși au de înfruntat mai multe forme perverse de război asimetric, desfășurat printr-o combinație de mijloace militare, propagandă prin Internet și motivație religioasă. Noi, occidentalii, ne temem pentru orașele noastre, iar teama este cea mai bună armă a teroriștilor. În timp ce teroriștii și crima organizată găsesc din ce în ce mai multe puncte comune, serviciile de informații ale statelor membre NATO încă acționează ca în secolul XX atunci când este cazul de cooperare în domeniul *intelligence-ului*.

Concluzii și propuneri

Studiul s-a sprijinit pe un mare volum de informații, iar demersul științific ne-a condus la unele concluzii pentru perfecționarea modalităților de realizare a securității de către instituțiile și organizațiile din România. Este nevoie de oameni politici de înaltă calitate, incoruptibili și altruști pentru ca România să reușească să-și asigure securitatea și să participe cu succes la gestionarea globalizării alături de celelalte state membre ale NATO și UE. În acest sens se impune cu stringență o nouă strategie pentru gestionarea globalizării și securității României în cadrul UE și a structurilor NATO, bine fundamentată științific.

BIBLIOGRAFIE

- Andreea-Cristina MIHAI, *Războiul împotriva „noii violențe arhaice”. Rolul HUMINT în armata viitorului*, Școala Națională de Studii Politice și Administrative, București, 2011.
- Ashton B. Carter, William J. Perry, John D. Steinbrunner, *A New Concept of Cooperative Security*, The Brookings Institution Press, 1993.
- Eugen BĂDĂLAN, Eugen SITEANU, *Impactul globalizării asupra securității statelor naționale*, Revista de științe militare nr.2 (23), Anul XI, 2011.
- Gheorghe SANDU, *Securitatea economico-financiară a României în etapele de integrare, mondializare și globalizare*, Academia de Poliție „Alexandru Ioan Cuza”, București, 2011.
- Immanuel Kant, *Perpetual Peace* (1795). Ediția engleză M. Campbell Smith, George Allen and Unwin, London, 1917.
- Richard Cohen and Michael Mihalka, *Cooperative Security: New Horizons for International Order*, The Marshall Center Papers nr. 3, 2001.

